

ĢENERĀLADVOKĀTA ĪVA BOTA [YVES BOT]
SECINĀJUMI,
sniegti 2010. gada 14. oktobrī¹

1. Šajā lietā Tiesa ir aicināta precizēt tiesiskās aizsardzības, ko piešķir autortiesības uz datorprogrammām atbilstoši Direktīvai 91/250/EEK², piemērošanas jomu.

2. *Nejvyšší správní soud* (Augstākā administratīvā tiesa) (Čehijas Republika) uzdotie jautājumi attiecas, precīzāk, uz datorprogrammas grafisko lietotāja saskarni. Šīs saskarnes funkcija, kā redzēsīm, ir izveidot interaktīvu saikni starp šo programmu un lietotāju. Tā ļauj veikt minētās programmas intuitīvāku, lietotājam draudzīgāku izmantošanu, piemēram, parādot ekrānā ikonas vai simbolus.

3. Iesniedzējtiesai tādējādi rodas jautājums, vai datorprogrammas grafiskā lietotāja saskarne ir šīs programmas izteiksmes forma Direktīvas 91/250 1. panta 2. punkta izpratnē un tādējādi tai ir piemērojama datorprogrammām paredzētā autortiesību aizsardzība.

4. Turklāt iesniedzējtiesa jautā, vai šādas saskarnes pārraidīšana pa televīziju ir darba izziņošana sabiedrībai atbilstoši Direktīvas 2001/29/EK³ 3. panta 1. punktam.

5. Šajos secinājumos tiks norādīti iemesli, kuru dēļ es uzskatu, ka grafiskā lietotāja saskarne pati par sevi nav datorprogrammas izteiksmes forma Direktīvas 91/250 1. panta 2. punkta izpratnē un tādējādi tai nevar piemērot ar šo direktīvu piešķirto aizsardzību.

6. Turpmāk tiks paskaidrots, kāpēc es uzskatu, ka, ja grafiskā lietotāja saskarne ir tās autora intelektuālā jaunrade, uz to kā uz darbu attiecas autortiesību aizsardzība Direktīvas 2001/29 2. panta a) punkta izpratnē.

7. Turpretim es piedāvāšu Tiesai nospriest, ka grafiskās lietotāja saskarnes pārraidīšana

1 — Oriģinālvaloda — franču.

2 — Padomes 1991. gada 14. maija Direktīva par datorprogrammu tiesisko aizsardzību (OV L 122, 42. lpp.).

3 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 22. maija Direktīva par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā (OV L 167, 10. lpp.).

pa televīziju nav uzskatāma par darba izziņošanu sabiedrībai Direktīvas 2001/29 3. panta 1. punkta izpratnē, jo šādā veidā minētā saskarne zaudē darba raksturu šīs direktīvas 2. panta a) punkta izpratnē.

Urugvajas kārtā (no 1986. līdz 1994. gadam) panākto nolīgumu slēgšanu Eiropas Kopienas vārdā jautājumos, kas ir tās kompetencē⁴.

9. Saskaņā ar *TRIPS* līguma 10. panta 1. punktu “datorprogrammas (gan tradicionālās (*source code*), [gan] objektorientētās (*object code*)) tiek aizsargātas kā literāri darbi saskaņā ar Bernes Konvenciju (1971)”.

I — Atbilstošās tiesību normas

2) Līgums par autortiesībām

A — Starptautiskās tiesības

10. 1996. gada 20. decembrī Ženēvā pieņemtais Vispasaules intelektuālā īpašuma organizācijas (*WIPO*) Līgums par autortiesībām (turpmāk tekstā — “LAT”) Eiropas Kopienas vārdā tika apstiprināts ar Padomes 2000. gada 16. marta Lēmumu 2000/278/EK⁵.

1) *TRIPS* līgums

8. Līgums par ar tirdzniecību saistītajām intelektuālā īpašuma tiesībām, kas ir Līguma par Pasaules Tirdzniecības organizācijas izveidošanu (PTO) 1.C pielikums, tika parakstīts Marakešā 1994. gada 15. aprīlī un apstiprināts ar Padomes 1994. gada 22. decembra Lēmumu 94/800/EK par daudzpusējo sarunu

11. LAT 4. pantā ir paredzēts, ka “atbilstoši Bernes konvencijas 2. pantam datorprogrammas tiek aizsargātas kā literārie darbi. Šī aizsardzība piemērojama datorprogrammām, lai kāds būtu to izteiksmes veids vai forma”.

4 — OV L 336, 1. lpp.; turpmāk tekstā — “*TRIPS* līgums”.

5 — OV L 89, 6. lpp.

12. Datorprogrammas jēdziens LAT nav definēts. Tomēr sagatavošanas darbos parakstītājas puses ir vienojušās par šādu definīciju. Datorprogramma ir komandu rinda, ar kuru, kad tā ir iekļauta datorlasāmā medijā, datoram, kuram ir informācijas apstrādes iespējas, var likt īstenot, veikt vai izpildīt noteiktu funkciju, uzdevumu vai rezultātu⁶.

aizsardzībai, pirmām kārtām, var aprobežoties arī ar to, ka tā panāk, lai dalībvalstis aizsargā datorprogrammas saskaņā ar autortiesību tiesību aktiem, kas attiecas uz literāriem darbiem, un precizē, kādas personas un darbi jāaizsargā, kādas ir ekskluzīvās tiesības, uz kurām aizsargātās personas var paļauties, lai atļautu vai aizliegtu noteiktas darbības, un cik ilga ir aizsardzība.

B — Savienības tiesības

15. Direktīvas 91/250 1. pants ir izteikts šādā redakcijā:

1) Direktīva 91/250

13. Direktīva 91/250 ir vērsta, lai saskaņotu dalībvalstu tiesību aktus datorprogrammu tiesiskās aizsardzības jomā, paredzot minimālo aizsardzības līmeni⁷.

“1. Saskaņā ar šīs direktīvas noteikumiem dalībvalstis ar autortiesību tiesību aktiem aizsargā datorprogrammas tāpat kā Bernes konvencija par literāro un mākslas darbu aizsardzību paredz aizsargāt literārus darbus. Šī direktīva nosaka, ka termins “datorprogrammas” attiecas arī uz programmu sagatavošanas un noformējuma materiāliem.

14. Tātad minētās direktīvas preambulas sestajā apsvērumā ir precizēts, ka Kopienas tiesību aktu sistēma datorprogrammu

2. Saskaņā ar šo direktīvu datorprogrammas ir aizsargātas visās to [izteiksmes] formās. Saskaņā ar šo direktīvu autortiesības neaizsargā idejas un principus, kas ir pamatā visiem datorprogrammu elementiem, ieskaitot idejas un principus, kas ir pamatā saskarnēm.

6 — Skat. *WIPO* savos vispārējos norādījumos par datorprogrammu aizsardzību, kas ir atrodami *WIPO* interneta vietnē (http://www.wipo.int/edocs/mdocs/copyright/en/wipo_ip_cm_07/wipo_ip_cm_07_www_82573.doc), sniegto definīciju.

7 — Skat. šīs direktīvas preambulas pirmo, ceturto un piekto apsvērumu.

3. Datorprogrammu aizsargā, ja tā ir oriģināla tādā ziņā, ka tā ir autora paša intelekta radīta. Nosakot, vai tā jāaizsargā, nelieto nekādus citus kritērijus.”

19. Šīs direktīvas 3. panta 1. punktā ir noteikts, ka “dalībvalstis autoriem piešķir ekskluzīvas tiesības atļaut vai aizliegt savu darbu izziņošanu, izmantojot vadus vai neizmantojot tos, tostarp savu darbu publiskošanu tā, lai sabiedrības locekļi tiem var piekļūt no pašu izvēlētas vietas pašu izvēlētā laikā”.

2) Direktīva 2001/29

C — Valsts tiesības

16. Direktīva 2001/29 attiecas uz autortiesību un blakustiesību tiesisko aizsardzību iekšējā tirgū, īpaši uzsvērot informācijas sabiedrību⁸.

17. Minētā direktīva ir piemērojama, neskatot esošos Kopienas noteikumus, kas attiecas it īpaši uz datorprogrammu tiesisko aizsardzību⁹.

20. Direktīva 91/250 Čehijas tiesību sistēmā ir transponēta ar 2000. gada 7. aprīļa Likumu Nr. 121/2000 par autortiesībām, blakustiesībām un grozījumiem dažos likumos (*zákon č. 121/2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů*)¹⁰.

18. Direktīvas 2001/29 2. panta a) punktā ir norādīts, ka autoriem attiecībā uz viņu darbiem dalībvalstis paredz ekskluzīvas tiesības atļaut vai aizliegt tiešu vai netiešu, īslaicīgu vai pastāvīgu reproducēšanu ar jebkādiem līdzekļiem un jebkādā formā, pilnībā vai daļēji.

21. Saskaņā ar šī likuma 2. panta 1. punktu autortiesību priekšmets ir ikviens literārs darbs un ikviens cits autora radīts mākslas darbs, kas ir pausts kādā objektīvi uztveramā formā, ieskaitot elektronisko formu, un kas ir pastāvīgs vai pagaidu darbs, neatkarīgi no darba apjoma, tā mērķa vai nozīmes.

8 — Skat. šīs direktīvas 1. panta 1. punktu.

9 — Skat. Direktīvas 2001/29 1. panta 2. punkta a) apakšpunktu.

10 — 121/2000 Sb., turpmāk tekstā — “Likums par autortiesībām”.

22. Minētā likuma 2. panta 2. punktā ir noteikts, ka, ja datorprogramma ir oriģināla tādā ziņā, ka tā ir uzskatāma par tās autora intelektuālo jaunradi, tā arī ir uzskatāma par darbu.

23. Saskaņā ar Likuma par autortiesībām 65. panta 1. punktu datorprogrammu neatkarīgi no tās izteiksmes formas, ieskaitot tās izstrādes sagatavošanas elementus, aizsargā kā literāru darbu. Šī likuma 65. panta 2. punktā ir precizēts, ka ar šo likumu netiek aizsargātas idejas un principi, kas ir pamatā visiem datorprogrammas elementiem, ieskaitot tos, kas ir pamatā tās savienošanai ar citām programmām.

25. Ar 2001. gada 20. jūlija lēmumu *Ministerstvo Kultury* šo pieteikumu noraidīja. Tādēļ 2001. gada 6. augustā *BSA* pret šo lēmumu iesniedza sūdzību, kura ar 2001. gada 31. oktobra lēmumu tāpat tika noraidīta.

26. Par šo 2001. gada 31. oktobra lēmumu *BSA* cēla prasību *Vrchní soud v Praze* (Augstākā tiesa Prāgā). *Nejvyšší správní soud*, kuram šī lieta tika nodota, minēto lēmumu atcēla.

27. Tādējādi 2004. gada 14. aprīlī *Ministerstvo kultury* pieņēma jaunu lēmumu, ar kuru tā *BSA* pieteikumu no jauna noraidīja. Par šo jauno lēmumu šī pēdējā *Ministerstvo kultury* iesniedza sūdzību. Ar 2004. gada 22. jūlija lēmumu 2004. gada 14. aprīļa lēmums tika atcelts.

II — Fakti un pamata lieta

24. Ar 2001. gada 9. aprīlī *Ministerstvo kultury* [Kultūras ministrijai] nosūtīto pieteikumu, kurš tika grozīts ar 2001. gada 12. jūnija vēstuli, *Bezpečnostní softwarová asociace — Svaz softwarové ochrany* (Programmatūras aizsardzības apvienība, turpmāk tekstā — “*BSA*”) lūdza piešķirt atļauju ar datorprogrammām saistīto mantisko autortiesību kolektīvai pārvaldīšanai, piemērojot Likuma par autortiesībām 98. pantu.

28. Visbeidzot, *Ministerstvo kultury* 2005. gada 27. janvārī pieņēma jaunu lēmumu, ar kuru tā *BSA* pieteikumu atkal noraidīja. It īpaši tā norādīja, ka Likums par autortiesībām aizsargājot vienīgi datorprogrammas pirmkodu un objektkodu, nevis datorprogrammas grafisko lietotāja saskarni. Par šo lēmumu *BSA* *Ministerstvo kultury* iesniedza sūdzību. Tā kā šī sūdzība ar 2005. gada 6. jūnija lēmumu tika noraidīta, *BSA* cēla prasību *Městský Soud v Praze* (Prāgas rajona tiesa),

kura *Ministerstvo kultury* atziņu apstiprināja. *Městský Soud v Praze* lēmumu *BSA* pārsūdzēja *Nejvyšší správní soud*.

Direktīvas 2001/29[.] 3. panta 1. punkta izpratnē?”

III — Prejudiciālie jautājumi

29. Tā kā *Nejvyšší správní soud* ir radušās šaubas par Savienības tiesību interpretāciju, tā ir nolēmusi apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai [..] Direktīvas 91/250[.] 1. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, lai datorprogramma tiktu aizsargāta ar autortiesībām kā ar autortiesībām aizsargājams darbs saskaņā ar šo direktīvu, frāze “datorprogrammas [..] visās to formās” ietver arī datorprogrammas grafisko lietotāja saskarni vai tās daļu?

2) Gadījumā, ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša: vai pārraidīšana pa televīziju, ar kuras palīdzību skatītājam ir iespējama datorprogrammas [grafiskās lietotāja] saskarnes vai tās daļas uztvere ar maņu palīdzību, taču bez iespējas aktīvi kontrolēt šo programmu, ir ar autortiesībām aizsargājama darba vai tās daļas izziņošana sabiedrībai [..]

IV — Analīze

A — Par Tiesas kompetenci

30. Savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmu iesniedzējtiesa pievērš uzmanību tam, ka tai varētu tikt pretstatīta Tiesas kompetences atbildēt uz tās uzdotajiem jautājumiem neesamība.

31. Pamata lietas fakti ir radušies pirms Čehijas Republikas iestāšanās Eiropas Savienībā.

32. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, runājot par direktīvu piemērošanu jaunā dalībvalstī, Tiesa ir kompetenta tās interpretēt, tikai sākot ar šīs dalībvalsts iestāšanās Eiropas Savienībā dienu¹¹.

¹¹ — Skat. it īpaši 2006. gada 10. janvāra spriedumu lietā C-302/04 *Ynos* (Krājums, I-371. lpp., 36. punkts un tajā minētā judikatūra).

33. Tomēr 2007. gada 14. jūnija spriedumā lietā *Telefónica O2 Czech Republic*¹² Tiesa ir norādījusi, ka apstrīdētais lēmums tika pieņemts pēc Čehijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai un ka tas reglamentē situāciju nākotnē, bet ne pagātnē, un ka valsts tiesa jautā Tiesai par Kopienu tiesību aktiem, kas ir piemērojami strīdam pamata lietā. Turklāt tā ir norādījusi, ka gadījumā, ja prejudiciālie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesa lemj, principā neiedziļinoties apstākļos, kādos valsts tiesas tika pamudinātas tos uzdot un kādos tās paredz piemērot Savienības tiesību normas, ko tās lūdz interpretēt¹³.

34. Lietā, kurā tika pasludināts šis spriedums, lai gan lietas fakti bija radušies pirms Čehijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai, pamatā lietā apstrīdētais lēmums tika pieņemts pēc šīs pievienošanās¹⁴. Tādēļ Tiesa uzskatīja, ka tai ir kompetence lemt par iesniedzējtiesas uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem.

35. Izskatāmajā lietā ir novērojama tāda pati situācija. It ticis izklāstīts, ka pirmais *Ministerstvo kultury* lēmums ir datēts ar 2001. gada 20. jūliju, t.i., datumu, kas ir pirms Čehijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai.

Pēc vairākām BSA sūdzībām, kuras *Ministerstvo kultury* no savas puses ir noraidījusi, tā ir pieņēmusi jaunu 2005. gada 27. janvāra lēmumu, ar kuru BSA pieteikums tika no jauna noraidīts.

36. Pēc tam, kad BSA šo jauno lēmumu bija neveiksmīgi apstrīdējusi *Ministerstvo kultury*, tā, lai to atceltu, ir vērsusies *Městský soud v Praze*.

37. Šī pēdējā tiesa *Ministerstvo kultury* tēzi ir apstiprinājusi un BSA tādēļ ir cēlusi prasību *Nejvyšší správní soud*.

38. Tādējādi runa ir par lēmumu, kas tika pieņemts pēc Čehijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai, t.i., 2005. gada 27. janvāra lēmumu, kurš ir pamata lietas priekšmets.

39. Turklāt šis lēmums ir pieņemts, lai reglamentētu situāciju nākotnē, jo problēma attiecas uz ar datorprogrammām saistīto mantisko autortiesību kolektīvo pārvaldīšanu, ko veic BSA, un prejudiciālie jautājumi ir par Savienības tiesību normu interpretāciju.

40. Tādējādi, ņemot vērā šos apstākļus, es uzskatu, ka Tiesa ir kompetenta atbildēt uz iesniedzējtiesas uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem.

12 — C-64/06 (Krājums, I-4887. lpp.).

13 — 21. un 22. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra.

14 — 19. un 20. punkts.

B — *Par pirmo prejudiciālo jautājumu*

tādējādi tai nav piemērojama ar šo direktīvu piešķirtā aizsardzība. Pēc tam tiks paskaidrots, kāpēc es uzskatu, ka šī saskarne var tikt aizsargāta ar vispārējām autortiesībām.

41. Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai grafiskā lietotāja saskarne ir datorprogrammas izteiksmes forma Direktīvas 91/250 1. panta 2. punkta izpratnē un tādējādi tā tiek aizsargāta ar datorprogrammām piemērojamām autortiesībām.

1) Par datorprogrammas jēdzienu

42. Grūtības, ar kurām šajā lietā sastopas iesniedzējtiesa, izriet no tā, ka šajā direktīvā nav sniegts datorprogrammas jēdziens. Iesniedzējtiesas uzdotais jautājums faktiski pamudina aplūkot jautājumu par ar minētās direktīvas piešķirtās aizsardzības priekšmetu un apjomu.

45. Direktīvas 91/250 1. panta 1. punktā ir noteikts, ka datorprogrammas ar autortiesībām tiek aizsargātas tāpat kā literāri darbi. Šajā direktīvā nav paredzēts nekāds datorprogrammas jēdziens un tajā ir tikai noteikts, ka šajā jēdzienā ir ietverti arī sagatavošanas darbi¹⁵.

43. Lai atbildētu uz šo jautājumu, vispirms ir jāaplūko, kas ir ietverts šajā jēdzienā Direktīvas 91/250 izpratnē, lai pēc tam varētu noteikt, vai grafiskā lietotāja saskarne ir minētā jēdziena izpausmes forma.

46. Definīcijas neesamības pamatā ir Savienības likumdevēja tiešā vēlēšanās. Direktīvas priekšlikumā¹⁶ Eiropas Kopienų Komisija precizē, ka "eksperti ir norādījuši, ka ikviena direktīvā paredzēta definīcija tam, kas

44. Pēc datorprogrammas jēdziena izskatīšanas tiks norādīti iemesli, kāpēc es uzskatu, ka grafiskā lietotāja saskarne nav datorprogrammas izteiksmes veids Direktīvas 91/250 1. panta 2. punkta izpratnē un ka

15 — Minētās direktīvas preambulas septītajā apsvērumā ir norādīts, ka "šajā direktīvā termins "datorprogramma" apzīmē programmas visās to formās, tostarp datortehnikā iekļautās programmas; [...] šis termins apzīmē arī datorprogrammu izstrādes sagatavošanas un plānošanas darbus ar nosacījumu, ka no šiem sagatavošanas darbiem darba vēlākā stadijā var rasties datorprogramma".

16 — Priekšlikums Padomes Direktīvai par datorprogrammu tiesisko aizsardzību (OV 1989, C 91, 4. lpp.; turpmāk tekstā — "Direktīvas priekšlikums").

veido programmu, obligāti kļūtu novecojusi, ja tehnikas progresa rezultātā programmu daba, kāda tā ir saprotama mūsdienās, tiktu mainīta”¹⁷.

mašīnai veikt savu funkciju, ir tikusi vai var tikt radīta”²⁰.

47. Tomēr, lai gan Savienības likumdevējs ir atteicies iekļaut datorprogrammas jēdzienu definīcijā, kas varētu ātri vien novecot, šajā Direktīvas priekšlikumā Komisija sniedz lietderīgu informāciju. Tātad ir norādīts, ka ar šo jēdzienu apzīmē visas komandas, kuru mērķis ir likt informācijas apstrādes sistēmai, ko sauc par datoru, pildīt funkcijas¹⁸. Komisija arī norāda, ka pašreizējā tehnikas attīstības stadijā ar programmas jēdzienu apzīmē jebkādā formā, valodā, simbolu sistēmā vai kodā izteiktu komandu kopumu, kuru mērķis ir likt datoram veikt īpašu uzdevumu vai funkciju¹⁹.

49. Patiesībā Komisija šeit norāda datorprogrammas pamatā esošos rakstveida elementus, t.i., pirmkodu un objektkodu. Datorprogrammas pamatā faktiski ir programmētāja izstrādāts pirmkods. Šis kods, ko veido vārdi, ir cilvēkam saprotams. Tomēr mašīna to nevar izpildīt. Lai tas kļūtu par mašīnas izpildāmo kodu, tas ir jākompilē, lai to pārtulkotu mašīnas valodā binārajā formā, kas visbiežāk sastāv no cipariem 0 un 1. Tas ir kods, ko sauc par objektkodu.

50. Šie kodi tādējādi ir datorprogrammas rakstība valodā, kas vispirms ir saprotama cilvēkam un pēc tam — saprotama mašīnai. Tie ir programmētāja idejas izteiksmes un tādējādi nav nekādu šaubu, ka tiem ir piemērojama ar Direktīvu 91/250 piešķirtā autortiesību aizsardzība.

48. Komisija piebilst, ka šim jēdzienam ir jāietver visas cilvēkam saprotamas vai mašīnā izmantojamas programmas formas, pamatojoties uz kurām programma, kas ļauj

51. Turklāt šo konstatējumu apstiprina *TRIPS* līguma 10. panta 1. punkta formulējums, kas paredz, ka datorprogrammas neatkarīgi no tā, vai tās ir izteiktas pirmkodā vai objektkodā, tiek aizsargātas kā literāri darbi saskaņā ar Bernes konvenciju.

17 — Skat. Direktīvas priekšlikuma otrajā daļā ar nosaukumu “Īpašie noteikumi” paredzētā 1. panta 1. punkta pirmo daļu.

18 — Skat. Direktīvas priekšlikuma pirmajā daļā ar nosaukumu “Vispārīgās norādes” 1.1. punktu. Skat. arī 6. lapā paredzēto zemsvītras piezīmi.

19 — Skat. Direktīvas priekšlikuma otrajā daļā paredzētā 1. panta 1. punkta otro daļu.

20 — Skat. Direktīvas priekšlikuma otrajā daļā paredzētā 1. panta 1. punkta trešo daļu.

52. Jautājums, kas rodas šajā posmā, ir tas, vai grafiskā lietotāja saskarne, kas ir datorprogrammas [darbības] uz ekrāna redzamais rezultāts, ir šīs programmas izteiksmes forma un tādējādi tiek aizsargāta atbilstoši Direktīvai 91/250.

2) Par datorprogrammas visām izteiksmes formām

53. Direktīvas 91/250 preambulas desmitajā apsvērumā ir paredzēts, ka datorprogrammu uzdevums ir savienoties un darboties kopā ar citām datorsistēmas sastāvdaļām un tās lietotājiem. Tas prasa šo sastāvdaļu loģisku un dažkārt arī fizisku savstarpēju savienošanu un mijiedarbi, lai visi tās lietotāji, programmatūras un datortehnikas elementi darbotos — kā tas ir paredzēts — kopā ar citām programmatūrām un datortehniku. Tālāk ir precizēts, ka programmas daļas, kas nodrošina šo programmatūras un datortehnikas elementu savstarpēju savienojamību un mijiedarbi, parasti sauc par “saskarnēm”²¹.

54. Informātikas jomā saskarnēm var būt dažādas formas, ko var sagrupēt divās kategorijās, t.i., fiziskās saskarnes un loģiskās vai

programmatūras saskarnes. Proti, fiziskās saskarnes ietver aparatūru, tādu kā datora ekrāns, klaviatūra vai arī pele.

55. Programmatūras saskarnēs ir atrodamas savstarpējas savienošanas saskarnes, kas ir programmatūras iekšējas saskarnes, kuras nodrošina komunikāciju ar citiem datorsistēmas elementiem, un mijiedarbības saskarnes, kuru daļa ir grafiskā lietotāja saskarne.

56. Grafiskā lietotāja saskarne, ko vispārpieņemti sauc par “look and feel”, nodrošina komunikāciju starp programmu un lietotāju. Runa ir, piemēram, par ikonām, uz ekrāna redzamajiem simboliem, logiem vai arī kontroles izvēlni. Tā padara par iespējamu mijiedarbību starp programmu un lietotāju. Šo mijiedarbību var veidot vienkārša informācijas sniegšana, bet tā var arī ļaut lietotājam sniegt datorprogrammai norādes, izmantojot komandas. Tas tā ir, piemēram, datnes, kura ir sasniegta ar peli un kura ir pārvietota uz papīrgrozu, vai arī tekstu apstrādes programmas komandu “kopēt” un “ievietot” gadījumā.

57. Tālāk izklāstīto iemeslu dēļ es neuzskatu, ka grafiskā lietotāja saskarne būtu datorprogrammas izteiksmes forma un ka tai varētu

21 — Skat. šīs direktīvas preambulas vienpadsmito apsvērumu.

būt piemērojama datorprogrammu tiesiskā aizsardzība.

paredzējis piešķirt Direktīvas 91/250 1. panta 2. punktam.

58. Ar Direktīvu 91/250 sasniedzamais mērķis ir aizsargāt datorprogrammas no jebkādas reproducēšanas, kuru tiesību īpašnieks nav atļāvis²².

62. Turklāt šī iemesla dēļ izstrādes sagatavošanas materiāls, uz kura pamata šāda programma var tikt radīta, tāpat ir aizsargāts ar datorprogrammai piemērojamām autortiesībām²³.

59. Es uzskatu, ka datorprogrammai piemērojamo autortiesību specifiskais raksturs izriet no tā, ka atšķirībā no citiem ar šīm tiesībām aizsargātiem darbiem, kas ir tieši paredzēti uztverei ar cilvēka maņām, datorprogrammai ir lietderīgs mērķis un tādējādi tā tiek aizsargāta kā tāda.

63. Šis materiāls var ietvert, piemēram, programmētāja izstrādāto struktūru vai organizācijas shēmu, attiecībā uz kuru pastāv iespēja to pārveidot pirmkodā un objektkodā, tādējādi ļaujot mašīnai izpildīt datorprogrammu²⁴. Šo programmētāja izstrādāto organizācijas shēmu varētu salīdzināt ar filmas scenāriju.

60. Šo secinājumu 47. punktā tika parādīts, ka ar datorprogrammu apzīmē tādu komandu kopuma izteiksmi, kuru mērķis ir likt datoram izpildīt īpašu uzdevumu vai funkciju.

64. Tādējādi es uzskatu, ka datorprogrammas ikvienas izteiksmes formas jēdziens attiecas uz izteiksmes formām, kuras, tās izmantojot, ļauj datorprogrammai izpildīt uzdevumu, kuram tā tikusi radīta.

61. Es arī uzskatu, ka neatkarīgi no tā, lai kāda būtu datorprogrammas izteiksmes forma, šī forma ir jāaizsargā no brīža, kad tās reproducēšana izraisītu pašas datorprogrammas reproducēšanu, kas tādējādi ļauj datoram pildīt savu funkciju. Pēc manām domām, tāda ir nozīme, ko Savienības likumdevējs ir

23 — Skat. šīs direktīvas preambulas septīto apsvērumu un Direktīvas priekšlikuma pirmās daļas 1.1. punktu.

24 — Īsam programmatūras izstrādes pārskatam skat. Caron, C., *Droits d'auteur et droits voisins*, 2. izdevums, Parīze: Litec, 2009, 134. un 135. lpp., kā arī Strowel, A. un Derclaye, E., *Droit d'auteur et numérique: logiciels, bases de données, multimédia: droit belge, européen et comparé*, Brisele: Bruylant, 2001, 181. un 182. lpp.

22 — Skat. šīs direktīvas preambulas pirmo un otro apsvērumu.

65. Vienkārša grafiskā lietotāja saskarne nevar radīt šo rezultātu, jo tās reproducēšana neizraisa pašas datorprogrammas reproducēšanu. Turklāt ir iespējams, ka datorprogrammām, kurām ir atšķirīgs pirmkods un objektkods, ir viena un tā pati saskarne. Tātad ar grafisko lietotāja saskarni datorprogramma netiek izteikta. Tā kalpo tikai, lai datorprogrammas lietošanu padarītu vienkāršāku un lietotājam draudzīgāku.

66. Tādējādi es uzskatu, ka grafiskā lietotāja saskarne nav datorprogrammas izteiksmes forma Direktīvas 91/250 1. panta 2. punkta izpratnē.

67. Ja pieļautu pretējo, sekas tam varētu būt tādas, ka aizsardzība datorprogrammai un tādējādi tās pirmkodam un objektkodam tiktu piešķirta, pamatojoties tikai uz to, ka tikusi reproducēta grafiskā lietotāja saskarne, pat nepārbaudot programmu veidojošo kodu oriģinalitāti, kas acīmredzami būtu pretrunā šīs direktīvas 1. panta 3. punktam, kurā ir noteikts, ka “datorprogrammu aizsargā, ja tā ir oriģināla tādā ziņā, ka tā ir autora paša intelekta radīta”.

68. Šo iemeslu dēļ es uzskatu, ka grafiskā lietotāja saskarne nav datorprogrammas izteiksmes forma minētās direktīvas 1. panta 2. punkta izpratnē un ka tādējādi uz to neattiecas ar Direktīvu 91/250 piešķirtā aizsardzība.

69. Taču es neuzskatu, ka šāda saskarne nekad nevar tikt aizsargāta.

3) Grafiskās lietotāja saskarnes aizsardzība atbilstoši vispārējam autortiesību regulējumam.

70. Lai gan grafisko lietotāja saskarni nevar uzskatīt par datorprogrammas izteiksmes formu un tādējādi to nevar aizsargāt šādā veidā, es uzskatu, uz to tomēr var būt attiecināma autortiesību aizsardzība, kas ikvienam literāram un mākslas darbam ir piemērojama atbilstoši Direktīvas 2001/29 2. panta a) punktam.

71. Atbilstoši 2009. gada 16. jūlija spriedumā lietā *Infopaq International*²⁵ izstrādātajai judikatūrai zināmam objektam autortiesības ir piemērojamas tad, ja tas ir oriģināls, kas nozīmē, ka tas ir tā autora intelektuālā jaunrade²⁶.

72. Es uzskatu, ka nav nekādu šaubu, ka grafiskā lietotāja saskarne var būt intelektuālā jaunrade.

25 — C-5/08 (Krājums, I-6569. lpp.).

26 — 37. punkts.

73. Šādas saskarnes radīšanai ir vajadzīga ievērojama intelektuālā piepūle, ko veic tās autors, kā tas ir grāmatas vai mūzikas partitūras gadījumā. Aiz grafiskās lietotāja saskarnes faktiski slēpjas programmētāja izstrādāta sarežģīta struktūra²⁷. Šis pēdējais izmanto programmēšanas valodu, kas, [datus] strukturējot noteiktā veidā, ļauj iegūt speciālu komandas pogu, piemēram, tādu kā “kopēt–ievietot”, vai arī speciālu rīcības komandu, tādu kā dubultā uzklikšķināšana uz datnes, lai to atvērtu, vai uzklikšķināšana uz ikonas, lai samazinātu atvērtu logu.

74. Tomēr, lai gan grafiskās lietotāja saskarnes radīšanai ir vajadzīga intelektuālā piepūle, atbilstoši Direktīvas 2001/29 2. panta a) punktam vēl ir vajadzīgs, atkārtojot Tiesas teikto, oriģināls objekts tajā ziņā, ka tas ir tā autora intelektuālā jaunrade²⁸.

75. Grūtības saistībā ar grafiskās lietotāja saskarnes oriģinalitāti izriet no tā, ka vairākumam to veidojošo elementu ir funkcionāls mērķis, jo tie ir vērsti uz datorprogrammas lietošanas vienkāršošanu. Tādējādi šo elementu izteiksmes veids var būt vienīgi ierobežots, jo, kā Komisija ir norādījusi savos

rakstveida apsvērumos²⁹, izteiksmi nosaka tehniskā funkcija, ko minētie elementi īsteno. Tā tas ir, piemēram, gadījumā, kad pele pārvietojas pa ekrānu un kad tiek norādīts uz komandas pogu, lai izpildītu funkciju, vai arī izvelkamās izvēlnes gadījumā, kas parādās, kad teksta datne ir atvērta.

76. Šajos gadījumos rodas iespajds, ka oriģinalitātes kritērijs nav izpildīts, jo dažādi idejas īstenošanas veidi ir tik ierobežoti, ka ideja un tās izteiksmes veids sakrīt. Ja šāda iespēja būtu pieejama, līdz ar to dažām sabiedrībām datorprogrammu tirgū tiktu piešķirts monopols, tādējādi būtiski apdraudot inovāciju radīšanu šajā tirgū, kas būtu pretrunā Direktīvas 2001/29 mērķim³⁰.

77. Tādējādi es uzskatu, ka, izskatot katru atsevišķu gadījumu, valsts tiesai ir jāpārbauda, vai, ņemot vērā grafiskās lietotāja saskarnes autora izdarītas izvēles, tā radītas kombinācijas un grafiskās lietotāja saskarnes izstrādi, tā ir tās autora intelektuālās jaunrades izteiksme, no šī vērtējuma izslēdzot elementus, kuru izteiksmi nosaka to tehniskā funkcija.

27 — Grafiskās saskarnes radīšanas piemērs ir atrodams interneta vietnē <http://s.sudre.free.fr/Stuff/Interface.html>.

28 — Skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Infopaq International* (37. punkts).

29 — Skat. 36. un 37. punktu.

30 — Skat. šīs direktīvas preambulas otro un ceturto apsvērumu.

78. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, es uzskatu, ka grafiskā lietotāja saskarne nav datorprogrammas izteiksmes forma Direktīvas 91/250 1. panta 2. punkta izpratnē un ka tādējādi uz to neattiecas ar šo direktīvu piešķirtā aizsardzība. Turpretim, ja tā ir tās autora intelektuālā jaunrade, uz grafisko lietotāja saskarni kā uz darbu attiecas autortiesību aizsardzība Direktīvas 2001/29 2. panta a) punkta izpratnē.

81. Iesniedzējtiesa izsaka šaubas par to, ka šāda saskarne varētu būt izziņošanas sabiedrībai Direktīvas 2001/29 3. panta 1. punkta izpratnē priekšmets, jo televīzijas ekrānā šāda saskarne tiek pārraidīta pasīvi, nepastāvot televīzijas skatītāju iespējai izmantot minēto saskarni vai pat piekļūt datoram vai citai aparatūrai, kas tiem ļautu sniegt komandas.

82. Es uzskatu, ka vienkārša grafiskās lietotāja saskarnes pārraidīšana pa televīziju nav darba izziņošana Direktīvas 2001/29 2. panta a) punkta un 3. panta 1. punkta izpratnē.

C — Par otro prejudiciālo jautājumu

79. Ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai grafiskās lietotāja saskarnes pārraidīšana pa televīziju ir izziņošana sabiedrībai Direktīvas 2001/29 3. panta 1. punkta izpratnē.

83. Šo secinājumu 56. punktā tika parādīts, ka grafiskās lietotāja saskarnes mērķis ir nodrošināt mijiedarbību starp programmu un lietotāju. Šādas saskarnes pastāvēšanas iemesls ir panākt, lai šīs programmas izmantošana lietotājam tiktu padarīta vienkāršāka.

80. 2010. gada 2. septembrī notikušajā tiesas sēdē lietas dalībnieki ir snieguši dažus grafiskās lietotāja saskarnes izziņošanas televīzijas ekrānā piemērus. Runa it īpaši varētu būt par to, ka, pārraidot raidījumu attiecībā uz vēlēšanām, ekrānā tiek parādīta tabula, kurā ir redzami šo vēlēšanu rezultāti.

84. Tādējādi grafiskā lietotāja saskarne tās īpašās dabas dēļ atšķiras no citiem darbiem, kuri tiek aizsargāti ar vispārējām autortiesībām. Tās oriģinalitāti nosaka tās izstrādes veids [un] komunikācijas ar lietotāju veids, tāds kā iespēja sniegt komandas ar pogām vai arī atvērt logus.

85. Pārraidot šo saskarni televīzijas ekrānā, tā savu oriģinālo raksturu zaudē, jo to veidojošais būtiskais elements, t.i., šī mijiedarbība ar lietotāju, ir kļuvis par neiespējamu.

Tātad tas, ko apraides iestāde pārraida televīzijas ekrānos un izziņo sabiedrībai, vairs nav darbs.

86. Tādējādi, ja tai atņem to raksturojošo būtisko elementu, grafiskā lietotāja saskarne vairs neatbilst darba definīcijai Direktīvas 2001/29 2. panta a) punkta izpratnē.

87. Šo iemeslu dēļ es uzskatu, ka grafiskās lietotāja saskarnes pārraidīšana pa televīziju nav uzskatāma par darba izziņošanu sabiedrībai Direktīvas 2001/29 3. panta 1. punkta izpratnē, jo šādā veidā minētā saskarne zaudē darba raksturu šīs direktīvas 2. panta a) punkta izpratnē.

V — Secinājumi

88. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es piedāvāju Tiesai sniegt *Nejvyšší správní soud* šādu atbildi:

“1) grafiskā lietotāja saskarne nav datorprogrammas izteiksmes forma Padomes 1991. gada 14. maija Direktīvas 91/250/EEK par datorprogrammu tiesisko aizsardzību 1. panta 2. punkta izpratnē un tādējādi uz to neattiecas ar šo direktīvu piešķirtā aizsardzība;

- 2) ja grafiskā lietotāja saskarne ir tās autora intelektuālā jaunrade, uz to kā uz darbu attiecas autortiesību aizsardzība Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 22. maija Direktīvas 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā 2. panta a) punkta izpratnē;

- 3) grafiskās lietotāja saskarnes pārraidīšana pa televīziju nav uzskatāma par darba izziņošanu sabiedrībai Direktīvas 2001/29 3. panta 1. punkta izpratnē, jo šādā veidā minētā saskarne zaudē darba raksturu šīs direktīvas 2. panta a) punkta izpratnē.”